

Златогорський О. Пошуки пізньосередньовічного монастиря у с. Яревище на Волині / О.Златогорський, С. Панишко, М.Вашета, Т.Верба, Д.Дем'янчук // Історія та сучасність Православ'я на Волині: Матеріали VI науково-практичної конференції (Луцьк, 12 листопада 2015 р.). – Волинська єпархія УПЦ, Волинська духовна семінарія, Видавничий відділ Волинської єпархії. – Луцьк, 2015. – С. 117 – 119.

Пошуки пізньосередньовічного монастиря у с. Яревище на Волині.

Аналізуючи релігійне життя Ратнівщини у XVI – XVII ст. М. В. Лях звернула увагу на документ Почаївського монастиря, відомий як «Пом'яник» за 1313 р., де міститься запис про Ратне і монастир у ньому. Цю ж дату авторка вважає першою писемною згадкою про Ратен [2, с. 226]. З цим монастирем поки що гіпотетично, можна пов'язати ім'я відомого церковного діяча середньовічного періоду Петра Ратенського. На думку А. Дублянського Петро Ратенський заснував монастир поблизу села Яревище [1, с. 71 – 72].

З писемних джерел відомо, що у XV ст. в селі Яревище Кримненської сільської Ради Старовижівського району існував монастир, заснований князями Сангушками. За народними переказами він розміщувався в урочищі «Монастирище». Восени 2015 року працівники ДП «Волинські старожитності» провели роботи по локалізації цієї пам'ятки.

На сьогоднішній день урочище «Монастирище» являє собою ледь помітне (з дуже пологими схилами) підвищення у заплаві р. Припять. У центральній частині підвищення знаходиться дерев'яний хрест. Вся поверхня підвищення вкрита заглибленнями різної величини, частина з яких є слідами діяльності скарбощукачів.

Для шурфування була обрана ділянка на західному краї підвищення. Тут було закладено дві розвідкові траншеї.

Траншея №1 розміром 1x10 м була орієнтована по лінії схід – захід і сягала західного краю підвищення. У східній частині траншеї була простежена наступна стратиграфія: 0,0 – 0,7 м – гумусований пісок; 0,7 – 1,2 м – чистий материковий пісок (Фото 1). У середній частині траншеї, на глибині 0,45 м від сучасного рівня денної поверхні був зафіксований прошарок глини шириною 1,2 м і товщиною 0,25 м, який продовжувався у північній та південній стінках траншеї. У напрямку до західного краю траншеї прошарок гумусованого піску поступово тоншав, переходячи у невиразний сучасний поверхневий гумусований шар.

Хоча на західному краю траншеї № 1 виразні сліди рову були відсутні, все ж вирішено було перевірити можливість його існування тут у минулому. Для цього перпендикулярно траншеї № 1 по її західному краю була закладена траншея № 2. При виїмці ґрунту з цієї ділянки було встановлено, що тут залягає надзвичайно сипучий світлий пісок. Стінки траншеї осувались вже на глибині 0,5 м.

Зважаючи на небезпеку для працівників на цій ділянці подальша виїмка ґрунту проводилась механічним способом до глибини 2,5 – 3 м. Стверджена

надзвичайна сипучість піску на цій ділянці. На глибині 2,5 м від сучасної денної поверхні на ділянці траншеї № 2 зафіксовано рівень ґрунтових вод.

Всі виявлені знахідки походять із траншеї № 1 з шару гумусованого піску.

До масових знахідок слід віднести фрагменти гончарної кераміки (Фото 2). Серед фрагментів вінчиків переважали форми XV – XVI ст. Це вінчики з добре вираженою закраїною з внутрішнього боку під покришку. Знайдено також один невеликий фрагмент покришки. Зрідка траплялись слабо відігнуті назовні і злегка потовщені вінчики. Є поодинокі вертикальні вінчики з додатковим оформленням защипами із-зовні. Знайдено також один фрагмент сковорідки з втульчастою ручкою (з внутрішнього боку покритий поливою).

У траншеї траплялись також поодинокі невиразні знахідки ліпної кераміки. Очевидно, до періоду її функціонування відносяться два кремінних сколи (Фото 2).

До індивідуальних знахідок відносяться монети та перстень (Фото 3). Серед знайдених у траншеї № 1 у шарі гумусованого піску були: півгрош коронний Казимира IV Ягеллончика (1447 – 1492 р.р.); півгрош коронний Олександра Ягеллончика (1501 – 1506 р.р.); дводенарій Сигізмунда II Августа з датою 1570 р.; дводенарій Рудольфа II Габсбурга Угорського з датою 1585 р.; два соліди (коронний і литовський) Яна Казимира (боратинки). Значний інтерес являє також знахідка персня XII – XV ст.

Керамічний матеріал (форма вінчиків, рідкість застосування поливи) та нумізматичний матеріал вказують на датування пам'ятки XV – XVI ст.

Таким чином, отримані у ході археологічних досліджень результати не суперечать локалізації багатой пізньосередньовічної пам'ятки в урочищі «Монастирище». Щодо віднесення її до категорії монастирів, то це питання потребує додаткової аргументації. Зважаючи на можливість заснування монастиря Петром Ратенським ця проблема набуває особливої актуальності, п її вирішення потребує подальших археологічних досліджень пам'ятки.

Література

1. Дублянський А. Українські святи. – Мюнхен, 1962. – 100с.
2. Лях М.В. Релігійне життя на Ратнівщині у XVI – XVII ст. // Наукові записки національного університету «Омтрозька академія». Історичне релігієзнавство. Вип. 6. Острог, 2012. – С. 224 – 230.

Ілюстрації

Фото 1. Траншея №1. Загальний вигляд.

Фото 2. Кераміка та кремінні сколи.

